

TBMM
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

27 - 30 MAYIS 2002 TARİHLERİ ARASINDA
SİİRT İLİNDE YAPILAN İNCELEMELER HAKKINDAKİ
ALT KOMİSYON RAPORU

GİRİŞ:

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu 21 inci Dönem 4 üncü Yasama Yılı'nın 16 Ocak 2002 tarihli 20 inci toplantısında; Türkiye genelinde incelemelerde bulunmak üzere heyetler oluşturulmasına karar vermiştir. Bu çerçevede oluşturulan Heyetler Antalya, Kocaeli, Van, Eskişehir ve Trabzon illerinde incelemelerde bulunmuşlardır. Bu tür heyetlerin oluşturulmasına hız kazandırmak ve daha seri hareket edebilmek amacıyla Komisyonun 28 Mart 2002 tarihli 23 üncü toplantısında Komisyon Başkanlığına çalışmaların planlanması için yetki verilmiştir. Bu yetkiye istinaden, Komisyon Başkanı Manisa Milletvekili Hüseyin AKGÜL, Komisyon Başkan vekili Burdur Milletvekili Hasan MACİT ve Komisyon Uzmanı Ercan DURDULAR'dan oluşan bir Heyet 27-30 Mayıs tarihleri arasında Siirt İlinde incelemelerde bulunmuştur.

Heyetimiz, 27 Mayıs 2002 tarihinde Ankara'dan havayolu ile Batman Havaalanına hareket etmiş, ve Batman'dan özel imkanlar ile temin edilen bir araç ile yetkililere haber vermeksizin Siirt iline ulaşmıştır. Saat 13:00 sıralarında ilk olarak Yenimahalle Polis Karakoluna gidilmiş, buradaki incelemeler sırasında TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'ndan bir Heyetin ilde inceleme yaptığının duyulması üzerine Valilik Konağına gidilmiş ve Siirt Valisi Sayın Nuri OKUTAN'dan ilin genel sorunları ve Siirt İnsan Hakları İl Kurulunun faaliyetleri hakkında bilgi alınmıştır. Aynı gün SHÇEK Saraçoğlu Çocuk Yuvası ve Siirt Yetiştirme Yurdunda incelemelere devam edilmiştir.

28 Mayıs Salı günü, Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Orhan USTA, İl Jandarma Alay Komutanı Alb. Şükrü DİNÇOL, Siirt Belediye Başkan Yardımcısı Ferit EPÖZDEMİR, ziyaret edilmiş ve ilin genel sorunları ve insan hakları uygulamaları konularında görüşleri alınmıştır. Bilahare Siirt İli Sivil Toplum Kuruluşlarının temsilcileriyle Ticaret Odası Başkanlığı'nda insan hakları ve uygulamalar konusunda

bir toplantı düzenlenmiştir. Aynı gün Siirt E Tipi Kapalı Cezaevi ve İl Jandarma Alay Komutanlığı nezarethanesinde inceleme yapılmış ve Emniyet Müdürlüğü TEM Şube Müdürü ve görevliler ile görüşülmüştür.

Heyetimiz, 29 Mayıs Çarşamba günü Siirt Emniyet Müdürlüğünü ziyaret ederek insan hakları alanında yapılan çalışmalar ve sonuçları hakkında bilgi almıştır. Aydınlar ve Şirvan ilçelerinde incelemelerine devam eden Heyetimiz, Şirvan ilçemizde vatandaşlarla bölgedeki uygulamalar ve yakınmalar konusunda görüşmelerde bulunmuştur.

YENİ MAHALLE POLİS KARAKOLU:

27 Mayıs pazartesi günü saat 13:00 sularında Heyetimiz Siirt iline ulaşarak ilk incelemelerini Yeni Mahalle Polis Karakolunda yapmıştır. İncelemelerimiz sırasında Karakol Amiri Başkomiser Osman ULUSİNAN ve karakolda görevli polis memurları ile görüşülmüş, nezarethane defteri incelenmiş ve karakol binasının diğer kısımları gezilmiştir.

Siirt İli merkezinde üç adet polis karakolu bulunmaktadır. Bunlardan en büyüğü olan Yenimahalle Polis Karakolu, Siirt Merkez ilçede yaşayan yaklaşık 120.000 nüfusun yarısına hizmet vermektedir. Diğer karakollardan Merkez Karakolu, nüfusun 1/3'üne, Çakmak Karakolu da nüfusun 1/6'sına hizmet vermektedir. Merkez ve Çakmak Karakollarının nezarethaneleri bulunmadığı için geceyi nezarethanede geçirmesi gereken sanıklar Yenimahalle Polis Karakoluna teslim edilmekte ve buradan adli işlemleri takip edilmek üzere ilgili birime teslim edilmektedir.

Yeni Mahalle Polis Karakolu, Kaçakçılık Şubesi ile aynı binayı paylaşmaktadır. Standartlara uygun hale getirmek amacıyla nezarethane tadilat edilerek yeniden düzenlenmiş ve kullanıma açılmıştır. Bunun dışında tabanı tahta olduğu için nezarethanelerden biri kullanıma kapatılmış, ancak zorunlu hallerde Cumhuriyet Başsavcısının bilgisi dahilinde kısa süreli olarak nadiren bu nezarethanenin de kullanıldığı ifade edilmiştir. Nezarethanelerde toplam üç yatak bulunmakta ve zorunlu hallerde 7+7 olmak üzere 14 kişilik yer bulunmaktadır. Sanıkların adli takibatlarının 24 saat içinde sonuçlandırılarak Cumhuriyet Başsavcılığına çıkarıldığı, bu nedenle nezarethanelerin çok az kullanıldığı, buna rağmen psikolojik sorunu olan veya alkollü olan bazı sanıkların nezarethane duvarlarına yazı yazdıkları ve nezarethanede

bulunan yatak ve nevresim takımlarına zarar verdikleri, bu nedenle duvarların sık sık boyandığı, banyo ve tuvaletlerin her an kullanıma hazır olarak tutulduğu, banyodan sadece nezarete alınan şahısların istifade ettiği, personelin burayı kullanmadığı, ancak bina içerisinde başka bir tuvalet bulunmadığı için nezarethanein yanında bulunan tuvaletin ortak kullanıldığı ifade edilmiştir.

Yenimahalle Polis Karakolu'nda 50 personel görev yapmaktadır. 2002 yılının ilk beş ayı içerisinde karakol kayıtlarına 70 olay geçmiştir. Bunlar genelde yaralama olaylarıdır. Diğerleri, iki cinayet, bir kuyuya düşerek ölüm ve 18 adet hırsızlıktır. En son incelemeden bir gün önce 1989 doğumlu bir çocuk okul bahçesinde silahla bir başkasını yaraladığı, yaşı küçük olduğu için ailesine teslim edildiği; sabah saatlerinde olay yerinde avukat ile birlikte tatbikatı yaptırıldığı, ve saat 13:00'da ifadesi alınmak üzere tekrar ailesine teslim edildiği ifade edilmiştir.

Nezarethane defteri üzerinden yapılan incelemede, nöbetçi savcılarının son beş ay içerisinde karakolu iki kez denetlediği; 70 olay olduğu halde sadece yaşı küçük çocukların karıştığı iki olayda avukat istendiği, karakola giriş ve çıkışlarda adli tıp raporlarının düzenli olarak alındığı ve nezarete alınan şahısların genelde ailelerine haber verildiği görülmüştür.

Baro tarafından 24 Nisan tarihinde 15 er günlük devreler halinde 7 Temmuz 2002 tarihine kadar nöbetçi avukat listesinin Karakola bildirildiği görülmüştür.

SIİRT VALİSİ NURİ OKUTAN İLE GÖRÜŞME:

Heyetimizin Yenimahalle Polis Karakolunda yaptığı inceleme tamamlandıktan sonra Valilik Konağına gidilmiş ve Siirt Valisi Nuri OKUTAN'dan ilin genel durumu ve insan hakları alanında Siirt İlinde yapılan çalışmalar hakkında bilgi alınmış, çalışmalar ile ilgili raporların birer kopyası ekte sunulmuştur.

İlin ekonomisi temelde tarım ve hayvancılık ile el sanatlarına ve kısmen de sanayi ve ticarete dayanmaktadır. Tarımda ekimi yapılan başlıca türler; buğday, arpa, mercimek, pamuk, tütün, pirinç ve soğandır. İlin en önemli sanayi kuruluşu Kurtalan Çimento Fabrikasıdır. Bunun dışında çok az sayıda küçük ve orta ölçekli sanayi kuruluşu mevcuttur.

DİE verilerine göre kişi başına gayri safi yurt içi hasıla bakımından 80 il içinde 1.298\$ ile 68. sırada yer almaktadır. Türkiye ortalaması ise 2.847'dir. Gayri safi yurt içi hasıla içinde payı itibariyle Siirt ili 69. sırada gelmektedir. 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre Siirt İli 81 il içinde nüfus büyüklüğü bakımından 64. sırada yer almaktadır.

Devletin kararlı tutumu, güvenlik güçlerinin özverili ve başarılı çalışmaları sonucu terör hareketlerinin önüne geçilmiş, bölge genelinde olduğu gibi ilimizde de huzur ve güven ortamı yeniden tesis edilmiştir. ("Kırsal Kalkınma Projeleri Kapsamında Köye Dönüş Çalışmaları" Ek Raporu- Bknz. EK-1)

Terör hareketlerinin meydana getirdiği tahribatı ortadan kaldırmak, sosyo-ekonomik alana yeni bir dinamizm getirilerek vatandaşın moral değerlerini yükseltmek, milli birlik ve beraberliği pekiştirmek, illegal unsurların istismar edebilecekleri hareket alanlarını daraltmak ve yok etmek için başta istihdam ve gelir artırıcı faaliyetlere ağırlık verilmiştir.

Bu amaçla hazırlanan ve uygulamaya konulan projelerle, yaşanan ekonomik krize, yatırım harcamalarının azalmasına, artan işsizliğe, çeşitli sosyal ve kültürel sorunlara rağmen kıt kaynakların rasyonel kullanımı, yerel kaynakların harekete geçirilmesi, devlet-vatandaş işbirliğinin sağlanması sonucu ekonomik ve sosyal alanda büyük bir seferberlik başlatılmıştır.

Bölgede huzur ve güven ortamının tesisıyla birlikte halkın içinde bulunduğu karamsarlığı ortadan kaldırmak, onlara yeni bir umut aşılایarak motive etmek, artan işsizliğin getirebileceği olumsuzlukları asgariye indirmek amacıyla emek-yoğun faaliyetlere ağırlık verilmiş, sosyal ve kültürel projelerle istihdam artırıcı projeler birlikte ele alınarak uygulamaya konulmuştur.

Sektör bazında proje uygulamaları 4 başlık altında toplanmıştır:

I- TARIMSAL PROJELER

Bozulan ekolojik dengenin yeniden tesisi ve yok olan bitki dokusunun yeniden oluşturulması, gerekse köylülerin tekrar tarımsal üretime geçerek ekonomik üretime geçerek ekonomik sürece katılmaları amacıyla 2 adet fidanlık oluşturulmuştur. Köylerin büyüklüğüne göre, her aileye 30-40 dekar alanlık yer verilerek fıstık, badem, ve asma bağı dikimi ile birlikte dekara 50-100 adet ceviz ekimi gerçekleştirilmektedir.

(“Tarımsal Kalkınma Projeleri ile ilgili Faaliyetler” Ek Raporu: Bknz. EK-2)

II- KÜLTÜREL KALKINMA PROJELERİ

İlde sosyo-kültürel kalkınmanın sağlanması, bireyin toplumsal değerler ile donatılarak sosyalleşme sürecinin hızlandırılması, sosyal imkanların artırılması, çocuk ve gençlerin zararlı ortam ve kötü alışkanlıklardan kurtarılarak faydalı sosyal ve kültürel etkinliklere yönlendirilmeleri amacıyla çeşitli projeler geliştirilmiştir:

1. Siirt İlinde Tiyatro Sanatının Geliştirilmesi Projesi,
2. Siirt Yöresi Halk Ezgileri ve Halk Oyunlarını Araştırma ve Geliştirme Projesi,
3. Türk Müziği Korosu Projesi,
4. Siirt Yöresi Halk Edebiyatını İnceleme ve Araştırma Projesi
5. Siirt Yöresi Gelenek ve Göreneklerini İnceleme ve Araştırma Projesi,
6. Siirt İlindeki Tarihi Eserleri Araştırma ve İnceleme Projesi,
7. Siirt’li Önemli Şahsiyetleri Araştırma ve Tanıtma Projesi,
8. Veysel Karani Hz.lerinin Hayatını Araştırma Projesi,
9. İbrahim Hakkı Hz.lerinin Hayatını Araştırma Projesi,
10. Siirt Valiliği Kültür ve Eğitim Seferberliği Projesi,
11. Siirt Valiliği Kültür ve Sanat Günleri Projesi,
12. Siirt Valiliği Gençlik Merkezi Projesi,
13. Siirt Valiliği El Sanatları, Sergi ve Satış Merkezi Projesi,
14. Siirt İli Geleneksel Tarım ve El Sanatları Festivali Projesidir.

III- TURİZME YÖNELİK PROJELER

İnanç Turizmi: Veysel Karani Hz.leri Türbesi; İbrahim Hakkı Hz.leri

Doğa Turizmi: rafting, yamaç paraşütü, termal turizm

IV- EĞİTİM ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

(“Ulusal Eğitime Destek Kampanyası Projesi Faaliyetleri” Ek Raporu: Bknz. Ek-3)

Siirt Valiliği Bütçeden her ay yaklaşık 100 milyar TL almakta bunun da %70-80'i maaş ödemeleri gibi Valiliğin sabit giderlerine harcanmaktadır.

Bölgede yaşanan terör olayları nedeniyle insanlar ve kurumlar arasında bir gerginlik yaşandığı, bunun ortadan kaldırılmaya çalışıldığı, aileler arasında ve aile içinde bozulan dengelerin, bir kenara bırakılan gelenek ve göreneklerin yeniden hayata geçirilmesine çalışılmaktadır.

Okul öncesi çağıdaki 14 bin çocuğun 6 bini (4-6 yaş arası) okul öncesi eğitime alınarak Türkçe öğretilmiş. Bu amaçla 220 okul öncesi eğitimi için MEB'den kadro alınarak, %35 oranında okul öncesi eğitim sağlanarak ülke düzeyindeki en başarılı il konumuna gelinmiştir.

Yetişkin bayanların eğitimine önem verilmiş; okuma yazma salonlarının olduğu binalarda, mutfak, kütüphane, el sanatları atölyesi, oturma odaları düzenlenerek; öğretmenlerin ve doktorların katılımıyla, okuma-yazma, vatan ve bayrak sevgisi, sağlık bilgisi, aile planlaması gibi konularda eğitim verilmesi sağlanmıştır. 1200 genç kızın katıldığı kilim kursları düzenlenmiştir.

İnsanlar ve kurumlar arası ilişkilerin normalleşmesi için her tedbir alınmış; yollardaki kontrol noktaları kaldırılmış, yaylaların tamamı serbest bırakılmış ve 60 köyün geri dönüş kararı alınarak geri dönmeleri sağlanmıştır. ("Kırsal Kalkınma Projeleri Kapsamında Köye Dönüş Çalışmaları" Ek Raporu: Ek-1)

Siirt İli İnsan Hakları İl Kurulu toplantıları düzenli yapılmaktadır. Gündem oluşmadığı aylar toplantılar ertelenmekte, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve Valilikte şikayet kutuları bulunmakta, bu kutuları sadece vali ve vali yardımcılarını açmaktadır. Bunun yanı sıra 15 günde bir "Halk Günleri" yapılarak doğrudan vatandaşın şikayet ve dilekleri alınmaktadır.

SARAÇOĞLU ÇOCUK YUVASI:

Heyetimiz, Saraçoğlu Çocuk Yuvası'nda Sosyal Hizmetler İl Müdürü Ahmet SAYIN ve Yuva Müdür Vekili Faruk ŞAHİN ile görüşmüş, yemekhane, mutfak, yatak odaları, oyun odası, eğitim mutfağı, revir, görevlilere ait dinlenme salonu, çocuklara ait dinlenme ve televizyon salonunda ve idari kısımlarda incelemelerde bulunmuştur.

Saraçoğlu Çocuk Yuvasında 30 kız 51 erkek olmak üzere 81 çocuk kalmaktadır. 6-12 yaş gurubu çocukların kaldığı yuvada 17 kız çocuğu 12 yaşını bitirdiği halde yuvada kalmaya devam etmektedir. İlde kız yetiştirme yurdunun olmaması ve bu çocukların kardeşleriyle birlikte kalıyor olmaları veya ilde akrabalarının bulunması ve bunlarla ilişkilerinin devamının sağlanması için bu çocukların yuvada kalmasına karar verildiği,

İlköğretimde 8 yıllık kesintisiz öğretime geçilmesi nedeniyle de çocuk yuvasında kalan öğrencilerin mezuniyetlerine kadar barınmalarına müsaade edildiği,

0-6 yaş gurubu korunmaya muhtaç çocukların başka illere gönderildiği, benzer şekilde kız yetiştirme yurdunun olmaması nedeniyle 12 yaş üstü korunmaya muhtaç çocukların akraba çevresinden uzak başka illere gönderildiği, bu nedenle Siirt İlinde kız yetiştirme yurdu açılması gerektiği,

Çocuk yuvasında kalan korunmaya muhtaç çocukların daha çok babası olmayan ve ekonomik yoksulluk çeken ailelerin çocukları olduğu,

İlde aileleri veya akrabaları bulunan çocuklara hafta sonu ziyaretçi geldiği,

1999-2000 eğitim ve öğretim yılında yuvada kalan çocuklarının tamamının başarılı olduğu, bunlardan 41 öğrencinin takdirname, 18 öğrencinin teşekkür belgesi aldığı, %78 oranında üstün başarı gösterildiği, daha sonraki eğitim dönemlerine ait bu tür bir hesaplama ve takibin yapılmadığı,

Sonraki eğitim ve öğretim yılları için bu tür bir istatistik tutulmadığı,

Çocukların 12 yaş sonrasında problem çıkarmaya başladıkları, genellikle çok sessiz oldukları veya tam tersi çok girişken oldukları, 12 yaşını geçen bazı kız çocuklarının psikolojik destek almadıkları için hala altı yaş çocuk özellikleri gösterdikleri, Heyetimize ifade edilmiştir.

Personel yapısı ve binanın fiziki özellikleri incelendiğinde;

Çocuk yuvasında bulunması gereken müdür, müdür yardımcısı, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, öğretmen, doktor, diyetisyen, hemşire, hemşire yardımcısı, bakıcı anne, teknisyen ve genel idare hizmetleri sınıfından: ayniyat saymanı, ambar ve depo memuru, satın alma memuru, iaşe memuru, bekçi, aşçı veya temizlikçi gibi kadrolardan çocuk gelişimi ve sağlığı için önemli olan sosyal hizmet uzmanı, psikolog, doktor, diyetisyen gibi meslek sınıfı kadroların boş olduğu, sosyal hizmet

uzmanının müdürlüğe vekalet ettiği, çocukların her türlü sosyal ihtiyaçlarının çocuk eğitici kadrosunda görevli İlknur KADEROĞLU tarafından karşılanmaya çalışıldığı, heyetin incelemeleri sırasında, uygulama mutfağından, oyun odasına, buradan dinlenme ve çalışma odasına kadar her yerde ve bütün çocukların dilinde Sayın KADEROĞLU'nun imzası ve adının geçtiğini, 1 aday öğretmenin göreve başladığını, diğer meslek sınıfı kadrolarının yapması gereken görevleri, genel idare hizmetlerine bağlı ambar memuru, ayniyat memuru satın alma memurunun yapmaya çalıştığı, hafta sonları yine bu kişilerin nöbete kaldığı, 1 hemşire ve 4 bakıcı annenin çocukların bütün sorunlarıyla ilgilendiği görülmüş,

Hafta sonu nöbete kalan personelin üç gün izin kullanmasının da hizmetleri önemli ölçüde aksattığı tespit edilmiştir.

Binanın giriş katında bulunan ve doğrudan yerleşim biriminin içine açılan kapıda herhangi bir güvenlik önlemi bulunmadığı, Heyetin bu kapıdan habersiz giriş yaparak çocuklarla görüşmeye başlamasından çok sonra yetkililerin Heyetimizin yanına gelmesinin bu kapının çok güvenli olmadığı buradan binaya yabancıların giriş yapması ve çocukların rahatça mahalle içine karışarak kaybolması ihtimalini gündeme getirmiş, bu kattaki bazı camlarının kırık olduğu, özellikle yatakhane katlarının bakımsız olduğu, odalardaki hemen hemen bütün muslukların bozuk olduğu suların sürekli aktığı, duvarların büyük bir kısmının nemli ve ıslak olduğu, yer halılarının aynı şekilde nem koktuğu, revir defterinde hasta kaydı olan çocukların büyük bir kısmının üst solunum yollarından şikayetçi olduğu, binanın fiziki bakımsızlığından kaynaklanan nemli ve rutubetli ortamın buna neden olabileceği değerlendirilmiştir.

Bina genelinde bir bakımsızlık ve bazı duvarlarda çatlama görülmüş, bunların dışında, mutfak, uygulama mutfağı, dinlenme odaları, oyun odaları ve televizyon odasının bulunduğu kısımlar temiz ve bakımlı bulunmuştur.

YETİŞTİRME YURDU:

Siirt İli Erkek Yetiştirme Yurdunda yapılan incelemeler sırasında Heyetimiz, Sosyal Hizmetler İl Müdürü Ahmet SAYIN, Yurt Müdürü Seracettin KAYIRAN, Sosyal Hizmet Uzmanı Gökhan MERAKÇI ve yurttaki kalan çocuklar ile görüşmüş, mutfak,

dinlenme odası, kütüphane, idari bölümler ve yatakhane katlarında incelemeler yapmıştır.

Yetiştirme yurdunda 13-18 yaş arası korunmaya muhtaç 140 çocuk bulunmaktadır. Bunlardan 18 yaşını dolduran 11 çocuk koruma kararının devamı nedeniyle yurttan kalmaya devam etmektedir.

Çocuk yuvasında olduğu gibi yurttan da personel sıkıntısı yaşanmakta, kadroların büyük ve önemli bir kısmı boş bulunmaktadır. Personel olarak müdür, iki öğretmen, sayman, ayniyat memuru, ambar memuru ve teknisyen görev yapmaktadır. Buna karşılık sosyal hizmet uzmanı valilik onayı ile açıktan görevlendirilmiş, diğer psikolog, doktor, hemşire gibi kadrolar boş bulunmaktadır.

Müdür Seracettin KAYIRAN, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne vekalet ettiği için Yurttan ayrı kalmış, Heyetimizin incelemesi sırasında yurttan kalan çocuk sayısını dahi bilmediği ortaya çıkmıştır. Valilik tarafından görevlendirme ile işe başlatılan sosyal hizmet uzmanı Gökhan MERAKÇI'nın yurt ile ilgili her işle ilgilendiği çocukların bilgisayar eğitiminden derslerine, okula gidiş gelişlerinden, hastaneye sevklerine ve ilaçlarının temin edilip sağlık dosyalarının düzenlenmesine kadar bütün hizmetleri üstlendiği görülmüştür.

Binanın geneli temiz, düzenli ve bakımlıdır. Yatakhanelerin bulunduğu ortam düzenli ve temizdir. İdareciler ve çocuklar elbise dolaplarının eski olmasından yakınmışlardır. Tuvalet ve banyo kısımlarının yatakhanelere doğrudan açılması, koku ve nemli ortam ile iç içe bulunulmasının sağlık sorunlarına yol açabileceği değerlendirilmiş, tuvaletlerdeki sifonların tamamının kapatılmış olmasının nedeni sorulduğunda da "zaten sular da akıyor" cevabı ile karşılaşılmıştır.

Heyetimizin incelemeleri sırasında yurttan bulunan 46 çocuk ile televizyon odasında yurt görevlilerinin bulunmadığı bir ortamda toplantı yapılmış, çocukların şikayet ve istekleri sorulmuştur. Yurttan okula geliş-gidişler için ulaşım bedeli ödenmesine rağmen, bu para ile servis konmasını talep eden çocuklar, spor yapabilecekleri bir alan, bilgisayar, kütüphaneleri için yeni kitap, dinlenme odaları için oturma gurubu, ve lise son sınıfta olan öğrencilerin dershaneye gönderilmesini istemişlerdir. Yurt işleyişi ile ilgili kendi aralarında sorun yaşamadıklarını, kavga yapmadıklarını, ara sıra dışarıdan çocukların kendilerine sataştığını, yurttaki personel ihtiyacını gördüklerini, kendileri elden geldiğince yardımcı olmaya çalıştıklarını,

özellikle aşçının bir yardımcıya ihtiyacı olduğunu belirterek yönetmelikte sayılan giyim kuşam malzemelerini alamadıklarını aralarında üç yıldır elbise almayanlar olduğunu, okula gidenlere yılda bir kez elbise verildiğini, değiştirmelik elbiseleri olmadığını ifade etmişlerdir.

Çocukların istekleri ve şikayetleri dinlendikten sonra müdür ile yapılan toplantıda, giyim kuşam konusunda yaşanan sorunun ödenek yokluğundan kaynaklandığı ifade edilmiş, diğer kamu kuruluşlarının veya hayırsever vatandaşların yurda yapabileceği katkılar konusunun hiç araştırılmadığı örneğin Mehmetçik Dershanelerinin ücretsiz kurs vermesine rağmen bu imkanın kullanılmadığı görülmüştür.

SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRÜ AHMET SAYIN İLE GÖRÜŞME:

İl Müdürü Ahmet SAYIN Saraçoğlu Çocuk Yuvası ve Yetiştirme Yurdunda yapılan bütün incelemelere katılmıştır. Göreve başlayalı henüz 5 gün olduğunu ifade eden Sayın, dile getirilen tüm şikayet ve istekleri yerine getirebileceğini, binalarda yaşanan fiziki aksaklıkları tamir yoluna gideceklerini ve boş personel kadroları ile ilgili Genel Müdürlük ile irtibata geçeceklerini ifade etmiş, yurttan dile getirilen elbise ihtiyacı ve oturma gurubu isteğinin de hemen temin edilebilecek kalemler olduğunu bunları yerine getireceğini ifade etmiştir.

CUMHURİYET BAŞSAVCISI ORHAN USTA İLE GÖRÜŞME:

Cumhuriyet Başsavcısı Orhan USTA ile yapılan görüşmede, ilde bulunan cezaevinde PKK ve Hizbullah militanlarının bulunduğu, cezaevi içinde bir sorun yaşanmadığını ancak cezaevinde bulunanların şikayet haklarını genellikle kötüye kullandıklarını, son zamanlarda okuma yazma dahi bilmeyen yaşlı kadınların ana dilde eğitim yapmak istediklerine dair dilekçeler verdiklerini ifade etmiştir.

JANDARMA ALAY KOMUTANLIĞI:

Jandarma Alay Komutanlığında Alb. Şükrü DİNÇOL ile görüşülmüştür. Siirt ili genelinde terör olayına rastlanmadığı, adli olayların 24 saat içinde savcılığa intikal ettirilmesi nedeniyle de nezarethanelerin kullanılmadığı ifade edilmiş, bilahare Alay

Karargahının alt katında bulunan nezarethaneler gezilmiş, tuvaletlerin arızalı olduğu için kullanılmadığı, ancak duş için su ısıtma tesisatının bulunduğu görülmüştür.

SIİRT E TİPİ KAPALI CEZAEVİ:

Siirt Kapalı Cezaevinde, müdür Ensar ÇELİK, II. Müdürler ve Cezaevi J. Bölük Komutanı ile görüşülmüştür. Cezaevi personeli genelde çalışma şartlarının ağır oluşundan yakınmışlar, cezaevine bitişik bölgede bulunan lojmanlara giriş çıkışta zorluk çektiklerini, evine gidip gelen personelin dahi arandığı, komşularının kendilerini ziyarete gelmediği, hatta müdürün ev eşyalarının dahi ilk taşındığı sırada aramadan geçirildiği, bu uygulamadan rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir.

181 personelin çalıştığı cezaevinde 8 adet II. Müdür, 1 öğretmen bulunmakta, doktor, diş doktoru, psikolog, sosyal çalışmacı kadroları boş bulunmaktadır. Valiliğin geçici görevlendirmesi ile İl Sağlık Müdürlüğünden bir doktor, bir hasta bakıcı ve bir sağlık memuru tam günlük olarak cezaevinde hizmet vermektedir. 2002 yılının ilk beş ayında 1528 adet muayene yapılarak revir defterine işlenmiştir. Revir defterinin incelenmesinden cilt, akciğer ve mide hastalıklarından şikayetin yaygın olduğu tespit edilmiştir. İl Sağlık Müdürlüğünden görevlendirme ile bir diş doktoru haftada iki gün öğleden sonraları muayeneye gelmektedir. 2002 yılının ilk beş ayında 283 adet diş muayenesi yapılarak deftere kaydedilmiştir.

Cezaevinde bulunan kapalı spor salonu ve yanındaki koridora yerleştirilen masa tenisi görülmüş, mahkumların ve personelin kurallar çerçevesinde buraları kullandığı ifade edilmiştir.

Cezaevi kütüphanesinde yapılan inceleme sırasında kitapların baskı tarihinin çok eski olduğu, genelde hukuk içerikli kitaplarda yer alan mevzuatların değiştiği buna rağmen demirbaş kaydı olduğu için içerik olarak hiçbir amaca hizmet etmeyen bazı kitapların yeniden ciltlenmesi ve korunması için ayrı bir harcama yapıldığı tespit edilmiştir. İlk beş ay içerisinde 138 adet kitap ödünç verilmiştir.

Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinde Hükümlü ve Tutukluların Dışarıdaki Yakınlarıyla Telefon Görüşmeleri Hakkında Yönetmelik 23 Haziran 2001 tarih ve 24441 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdiği halde, aradan geçen 11 aya rağmen Siirt Cezaevinde 6 adet telefonun montajının yapıldığı, ancak kullanıma açılmadığı tespit edilmiştir. Cezaevi Müdürü, telefon görüşmelerinin ayrı bir iş yükü

getireceğini ve planlanması konusunda henüz bir çalışma yapmadıklarını ifade etmiştir.

Cezaevinde 451 adet ve 6 ayrı gurup hükümlü ve tutuklu bulunduğu; bunlardan 86 adedinin adli tutuklular ve hükümlüler, 5 adedinin adli tutuklu çocuk olduğu, diğerlerinin PKK ve Hizbullah terör örgütlerine mensup tutuklu ve hükümlüler oldukları, ayrıca terör örgütlerine mensup tutuklu ve hükümlülerin kendi içlerinde de bağımsız, militan veya itirafçı gibi ayrı guruplara ayrıldığı ifade edilmiştir.

Tutuklu ve hükümlülerin hastaneye sevklerinde veya devam eden davalara gidiş ve gelişlerinde birbirleriyle temas etmemeleri için çaba harcandığı aksi halde birbirlerini etkiledikleri veya sorun çıkardıkları ifade edilmiş, bu nedenle bazen diğer kurumlardan veya valilikten araç temin ederek, hiçbir aksamaya meydan vermeden duruşmalara veya hastane sevklerine bütün mahkumları zamanında getirip götürdükleri belirtilmiştir. Ancak, cezaevinden çıkan araç sayısı arttıkça yakıt ve personel giderlerinin de arttığı, tasarruf yapmak amacıyla acilen bölmeli bir ring aracına ihtiyaçları olduğu dile getirilmiştir. (Bknz. EK-5)

Cezaevi öğretmeni yeni atandığı için henüz bir faaliyet düzenlenmediği, ancak halen devam eden bir berberlik kursu olduğu ifade edilmiştir.

CEZAEVİNDE KALAN TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLER İLE GÖRÜŞME:

Heyetimiz, cezaevi içerisinde incelemelerine devam ederken, değişik koşullarda kalan bir gurup tutuklu ve hükümlünün sohbet toplantısı yaptıkları görülmüş ve kendileriyle sohbet için ayrılan bir köşede, görüşülmüş, daha sonra rasgele seçilen bazı koşullara girilerek, buradaki yaşam şartlarına bakılmış ve tutuklu veya hükümlülerle, cezaevi idarecilerinin alınmadığı bir toplantı yapılmış istek ve şikayetleri dinlenmiş, daha sonra adli çocuk tutuklularının kaldığı koğuşa gidilmiş ve onlarla görüşülmüştür.

Cezaevinde görüşülen tutuklu ve hükümlülerin dile getirdikleri hususlar şunlardır:

- Sohbet toplantılarının yapılması çok olumlu bir gelişme olmasına rağmen ayrı bir oda tahsis edilemediği için koridorda ayrılan bir köşede

yapılmakta, burası diğer mahkumların geçiş yeri ve açık görüş yapılan mekanın devamı olduğu için; arama yapıldığında veya açık görüş olduğunda sohbet toplantıları sık sık ertelenmektedir.

- Kütüphanede bulunan 70'li, 80'li yılların kitapları kullanım dışı kalmış, bir fayda sağlamıyor.
- Cezaevi İzleme Kurulunun faaliyetleri yetersiz düzeydedir.
- Sevk taleplerine sürekli olumsuz cevap veriliyor.
- Yenmediği için çöpe giden yemekler ısrarla pişirilmeye devam ediyor. Cezaevinde pişen yemeklerin kalitesi nedeniyle ülserin yaygın olmasına rağmen bu husus dikkate alınmadan yemekler hazırlanmaktadır.
- Elektrik ücretlerinin ödenmesi konusunda problem yaşanmaktadır. Şu an elektriği kesik koşullar bulunmaktadır. Gündüz saatlerinde koşulların içi karanlık olduğu halde, lambalar kapatılmaktadır. Eski borçlar yüzünden bazılarının sevkleri yapılmamaktadır. Koşuş içerisinde elektrik harcamalarını karşılamayı kabul edenler olduğu durumlarda ilk önce eski biriken borçların ödenmesi istenmekte, bu yüzden elektrik kullanımı engellenmektedir.
- Yeni uygulamaya konulan kantinden liste ile alışveriş uygulaması işleri büyük ölçüde aksatmaktadır. Eskiden bir kişinin yaptığı alışverişini şimdi 4-5 kişi yapmakta bir alışveriş için istek formu doldurulmakta, fiyatlar yazıldıktan sonra onay verilmekte, liste ve tutar deftere işlenmekte ve tahsilat yapılmaktadır. Her gün bir kişi aracılığıyla yapılabilen alışveriş şimdi haftada iki güne düşmüştür.
- Hükümlüler arasında ceza indiriminden faydalanması gerektiği halde bundan faydalandırılmadığını iddia edenler olmuştur.
- Hepatit ve tüberküloz taraması yapılması istenmiştir.
- Diş tedavisi için 7 aydır sıra bekleyenlerin bulunduğu, hastaneye diş tedavisi için gidip gelmede bir sorun olmamasına rağmen bir dişin tedavisi için 4-5 defa Diyarbakır'a gitmek zorunda kaldıkları ifade edilmiştir.

- Bir cezaevinden diğer bir cezaevine sevk geldiklerinde dahi dış güvenlikte çırılçıplak soyularak aramaya tabi tutuldukları, buna gerek olup olmadığı ve bundan rahatsız olunduğu,
- Koğuşlarda yapılan aramaları jandarmanın tek başına yaptığı,
- Ziyarete gelen bayanları arayan bayan polisin sorun çıkardığı, kötü davrandığı,
- Bazı dergi ve gazetelerin cezaevine sokulmasında engel çıkarıldığı ifade edilmiştir.

SIIRT BELEDİYESİNDE YAPILAN GÖRÜŞME:

Siirt Belediye Başkanı Selim ÖZALP ziyaret tarihinde yurtdışında olduğu için Heyetimiz, Başkan Yardımcısı Ferit EPÖZDEMİR, Başdanışman Osman TOPRAK, danışman Mehmet CAN ve Meclis yesi Baki TAŐŐI ile görüŐmüŐtür.

Görüşme sırasında belediye hizmetlerinin sağlanması sırasında karşılaşılan sorunlar anlatılmış, kırk bin nüfus için planlanan şehrin alt yapısının köylerden şehir merkezine baktıkları küçük ve büyük baş hayvanlarla birlikte gen ve bugün yaklaşık 120 bine ulaşan merkez nüfusuna hizmet veremez hale geldiği ifade edilmiştir.

İnsan hakları uygulamaları açısından son yıllarda bir şikayetleri olmadığını ancak, önemli günlerde veya kutlamalarda gösteri ve toplantı yapmak istediklerinde izin verilmediğini, kısa süreli de olsa bu tür düzenlemelerde sık sık gözaltına alındıklarını, gözaltı veya sorgulama sırasında artık kötü muamele veya işkence ile karşılaşmadıklarını, insan hakları il kurulunun çalışmadığını, toplantının sürekli ertelendiği, toplandığında da içeriğinin zayıf kaldığını ifade etmişlerdir.

Heyetimizin ziyareti sırasında, Heyetimize sunulan “Siirt Belediyesi 2001 alışma ve Tanıtım Raporu” ekte sunulmuştur. (EK-6)

SIIRT SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ İLE YAPILAN TOPLANTI:

Siirt Ticaret Odasında tüm sivil toplum örgütleri temsilcilerinin davet edildiği bir toplantı düzenlenmiş, Atatürkçü DüŐünce Derneği, Gaziler Derneği, Yol-İş, Metal-İş,

Ticaret Odası, Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Kızılay Derneği ve İnsan Hakları İl Kurulu üyesi ve yerel basın katılmış, davet edilmesine rağmen Siirt İnsan Hakları Derneği temsilcisi toplantıya katılmamıştır.

Heyetimiz toplantı sırasında Çocuk Yuvası ve Yetiştirme Yurdunda karşılaştığı sorunları sivil toplum örgütü temsilcilerine aktarmış ve korunmaya muhtaç bu çocuklar için kendilerinin ilgi ve yardımları istenmiştir.

Sivil toplum örgütü temsilcileri de yaptıkları açıklamalarda şu bilgi ve görüşlere yer vermişlerdir:

- Bazı yerel güçlerin halkın köylere dönüşünü engelleyerek, istismar konusu yaptığı, kenar mahallelerdeki yaşam standardının başlı başına bir insan hakları ihlali olduğu, kanalizasyonun şehrin içinden açıkta aktığı, su sıkıntısı çekildiği, hayvanların sokak aralarında, caddelerde başı boş dolaştıkları,
- 12.400 okul çağı kız çocuğunun okula gönderilmediği, yapılan çalışmalar ile bunlardan 8.000'inin okula başlatıldığı,
- köye dönüşlerin hızlandırılması gerektiği, bu sayede halkın ekonomik olarak kalkınıp, istismar konusu olmaktan kurtulacağı,
- sivil toplum örgütlerinin gösteri ve toplantı için izin alamadıkları, en son ekonomik krizi protesto etmek ve 1 Mayıs gösterileri düzenlemek için izin verilmediğini,
- işçi işveren ilişkilerinde sorunlar yaşandığı,
- insan hakları il kurulları toplantılarının daha verimli hale getirilmesi gerektiği,
- bölgesel gelişmede bir dengesizlik olduğu, 200 civarında sokak çocuğu bulunduğu bunlar için özel rehabilitasyon merkezi kurulması gerektiği,
- Siirt ilinde bir fakülte açılmasının kültürel yapının gelişmesine önemli katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.

SIIRT EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER:

Heyetimiz, Siirt Emniyet Müdürü Murat KARCIOĞLU, ve TEM Şube Müdürü Olcay ÇEPE ve beraberindekiler ile görüşmüş ve uygulamalar hakkında bilgi almıştır.

Terör ile mücadele konusunda çok titiz çalışıldığı, her şeyin delilli ve dosya üzerinden hazırlanarak savcılığa sevk edildiği bu nedenle kötü muamele veya işkence gibi iddiaların Siirt İli için söz konusu olmadığı Heyetimize iletilmiştir.

Sokak çocuklarına ilişkin Emniyet Müdürlüğünün özel bir çalışma yaptığı yaklaşık 20-25 çocuğun yakın takibe alınarak bunların aileleri ile görüşülerek topluma yeniden kazandırılmaları ve suç işlemelerinin önlenmesine çalışıldığı ifade edilmiştir.

Aydınlar İlçesi Polis Amirliğinde yapılan incelemeler sırasında, karakolun nezarethanesinin olmadığı Eylül 2001 tarihinde göreve başlayan Emniyet Amirliğinin 9 ayda sadece iki ceraimi olduğu, İçişleri Bakanlığının, olay sayısının yıllık 20 adet altına düştüğü ilçelerdeki emniyet amirliklerinin kapatılarak jandarmaya devredilmesi konusunda yayınladığı son genelge ile muhtemelen Aydınlar İlçe Emniyet Amirliği'nin de kapatılacağı ifade edilmiştir.

SONUÇ:

İl genelinde ayrıntıları rapor içeriğinde belirtildiği üzere insan hakları konusunda özellikle kötü muamele ve işkence konusunda bir şikayet bulunmadığı, vatandaşlar tarafında Şirvan İlçesinde keyfi tutum ve davranışlarda bulunduğu iddiasıyla suçlanan bir kamu görevlisi hakkında Kaymakamlığın idari olarak gereğini yaptığını ve sonucun Komisyon Başkanlığı tarafından takip edildiği, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı Saraçoğlu Çocuk Yuvası ve Siirt Erkek Yetiştirme Yurdunda boş bulunan kadroların bir an önce doldurulması ve detayları raporda anlatılan hususlara acilen çözüm bulmak üzere SHÇEK ile irtibata geçilmesi; ayrıntıları raporda yer alan Siirt E Tipi Kapalı Cezaevinde yaşanan sorunlar ve idarecilerin taleplerinin çözümü için Adalet Bakanlığı'na inceleme raporunun bir örneğinin gönderilmesi hususunu Komisyon Başkanlığına arz ederiz.

(imza)

Hüseyin AKGÜL
Manisa Mv.
Başkan

(imza)

Hasan MACİT
Burdur Mv.
Başkan Vekili

EKLER

EK-1: Kırsal Kalkınma Projeleri Kapsamında Köye Dönüş Çalışmaları Raporu

EK-2: Tarımsal Kalkınma Projeleri ile ilgili Faaliyetler Raporu

EK-3: Ulusal Eğitime Destek Kampanyası Projesi Faaliyetleri Raporu

EK-4: Cezaevinin Ring Aracı İhtiyacına İlişkin Yazı

EK-5: Siirt Belediyesi 2001 Çalışma ve Tanıtım Raporu